

Marktindrukken 2023

Aandacht voor integere en beheerste bedrijfsvoering blijft noodzakelijk

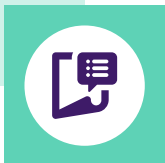
Lees verder

Inhoud

01	Inleiding en Leeswijzer	3
02	Samenvatting	4
03	Marktbeeld	5
	3.1 Wat ziet de AFM?	5
	3.2 Wat gaat de AFM in 2024 doen?	5
	3.3 Marktcijfers	6
04	Thema-onderzoeken bij financieel dienstverleners	12
	4.1 Onderzoek integere en beheerste bedrijfsvoering	12
	4.2 Resultaten onderzoek informatiebeveiliging	15
	4.3 Hypotheekadvies en duurzaamheid	16
05	Andere aandachtspunten	17
	5.1 Vergelijkingskaart	17
	5.2 Geef werkgevers een geschikt advies tijdens de pensioentransitie	17
	5.3 Beheersing ICT-risico's: digitale weerbaarheid	18
	5.4 Personentoetsing: betrouwbaarheid	19
	5.5 Verplichting LEI-codes	20

01 Inleiding en Leeswijzer

Voor de vierde achtereenvolgende keer publiceert de AFM 'Marktindrukken'. Met deze publicatie komen wij tegemoet aan de wens van de sector van financieel dienstverleners (FD'ers), adviseurs en bemiddelaars om beelden en inzichten over de sector met hen te delen.

Input voor deze publicatie komt uit de vragenlijst voor de MarktMonitor Adviseurs en Bemiddelaars (MMAB) die FD'ers in het voorjaar van 2023 hebben ingevuld. De MMAB is een toezichtinstrument van de AFM. Met de informatie uit deze jaarlijkse uitvraag krijgen wij beter inzicht in de markt, de ontwikkelingen en de risico's. Hierdoor kunnen wij ons toezicht gericht inzetten, en helpen de kwaliteit van de financiële markt en het vertrouwen in deze markt te verbeteren. Naast de informatie uit de MMAB deelt de AFM bevindingen en aandachtspunten zoals die voortkomen uit (thematische) toezichtonderzoeken en doorlopend toezicht.

De opbouw van de Marktindrukken is als volgt. Hoofdstuk 2 bevat de samenvatting. In hoofdstuk 3 gaan we in op wat de AFM in de markt ziet en welke activiteiten de AFM in 2024 gaat ondernemen. Daarnaast worden in hoofdstuk 3 kengetallen uit het vergunningenregister en uitkomsten uit de MMAB 2023 (met gegevens over 2022) teruggekoppeld. In hoofdstuk 4 leest u de uitkomsten van recente toezichtonderzoeken. Naast een onderzoek naar de integere en beheerste bedrijfsvoering bij FD'ers is er tevens een onderzoek uitgevoerd naar de informatiebeveiliging bij grote FD'ers. Daarnaast besteden we aandacht aan duurzaamheid in het hypotheekadvies. In hoofdstuk 5 vragen we aandacht voor onder meer de invoering van DORA in januari 2025 en de sinds 1 oktober 2023 verplichte vergelijkingskaart. Tevens geven we informatie over de personentoetsing.

De informatie in deze publicatie is veralgemeniseerd weergegeven en niet terug te voeren op individuele kantoren.

02 Samenvatting

De sector van FD'ers is en blijft een belangrijke schakel voor consumenten voor het krijgen van financieel advies. Ook dit jaar wordt bevestigd dat het grootste deel van de vergunninghouders alle aspecten van de dienstverlening binnen de eigen onderneming aanbiedt.

Daling aantal vergunninghouders zet door

Ook in 2022 is het aantal houders van een vergunning voor financiële dienstverlening gedaald naar 6990. Deze daling is in lijn met de dalingen van de afgelopen jaren. Deze daling vindt plaats in de groepen tot 1 fte en >10,1 - 25 fte. De omzet per fte stijgt in elke groep.

Verreweg de meeste FD'ers faciliteren het hele klanttraject

Het aantal FD'ers dat het gehele klanttraject aan de klanten aanbiedt, adviseren, bemiddelen en beheren, blijft verreweg de grootste groep. Een stijging zien we bij het aantal FD'ers dat uitsluitend bemiddelt of haar dienstverlening op execution only basis aanbiedt.

Onderzoek integere en beheerste bedrijfsvoering

In 2023 heeft de AFM een onderzoek naar de naleving van enkele vergunningeisen uitgevoerd. Uit de resultaten blijkt dat niet alle FD'ers voldoen aan wet- en regelgeving. Met name het blijvend voldoen aan alle vergunningeisen gedurende de looptijd van de vergunning, bijvoorbeeld een Kifid-aansluiting, is voor een deel van de sector een uitdaging. Het voldoen aan deze basisvereisten kan en moet beter. Gezien de teleurstellende resultaten blijft dit een prioriteit voor de sector en dus ook in het toezicht op de sector.

Informatiebeveiliging bij grote FD'ers

In 2023 hebben grote FD'ers deelgenomen aan een onderzoek gericht op informatiebeveiliging. Dit onderzoek is in de vorm van een self-assessment uitgevoerd. Uit de eigen beoordelingen van deze organisaties concluderen wij dat bij de helft van de deelnemers de informatiebeveiliging nog niet op het gewenste niveau is. Wij hebben deze partijen verzocht om een verbeterplan op te stellen en gaan de komende maanden toezien op de implementatie van deze verbeteringen.

Vorbereiding op DORA

Vanaf 17 januari 2025 moeten grote FD'ers ook gaan voldoen aan nieuwe normen voor digitale weerbaarheid wanneer de Europese wetgeving Digital Operational Resilience Act (DORA) in werking treedt en de AFM hierop gaat toezien. Om goed voorbereid aan de start te staan, geven wij de sector guidance onder meer in de vorm van 'DORA updates'. FD'ers kunnen deze handvatten gebruiken om tijdig compliant te worden en hun ICT-beheersing te verbeteren. Overigens kunnen alle vergunninghouders hun voordeel doen met deze informatie en daarmee hun digitale weerbaarheid versterken.

Vergelijkingskaart als opvolger van dienstverleningsdocument verplicht

Op 1 april 2023 is de vergelijkingskaart, de opvolger van het dienstverleningsdocument, geïntroduceerd. Per 1 oktober 2023 is de overgangstermijn afgelopen en mogen FD'ers alleen [de nieuwe vergelijkingskaart](#) nog gebruiken.

03 Marktbeeld

3.1 Wat ziet de AFM?

De sector van FD'ers blijft een belangrijke schakel voor consumenten voor het krijgen van financieel advies. Ook dit jaar wordt weer bevestigd dat het grootste deel van de vergunninghouders alle aspecten van de dienstverlening binnen het eigen kantoor aanbiedt.

De AFM besteedt veel aandacht aan de wijze waarop de sector met ICT en de beveiliging daarvan omgaat. Dit is niet voor niets. Bijna elke dag is in het nieuws dat ondernemingen gehackt zijn en informatie buit is gemaakt. Ook binnen de financiële sector wordt dit risico gelopen. Verder besteden wij aandacht aan de voorbereiding van marktpartijen op de inwerkingtreding van DORA. Wij willen graag weten op welke wijze de grote FD'ers waarvoor DORA gaat gelden zich voorbereiden op deze regelgeving die vanaf 17 januari 2025 gaat gelden.

Ook FD'ers die niet onder DORA gaan vallen, en daarmee niet aan deze eisen hoeven te voldoen, kunnen voor hun ICT-beveiliging wel hun voordeel doen met de regelgeving die voor DORA is geformuleerd. Binnen DORA zullen ongetwijfeld aandachtspunten zitten die voor elke FD'er van belang zijn. Voor de een wellicht in meerdere mate dan voor een ander maar iedereen kan zich hierdoor laten inspireren.

In 2022 hebben wij aangekondigd dat wij aandacht zouden besteden aan de integrale en beheerste bedrijfsvoering bij FD'ers. In het voorjaar van 2023 is een onderzoek gestart naar de bedrijfsvoering en dan met name of aan vergunningseisen wordt voldaan. De uitkomsten zijn teleurstellend en manen tot (vervolg)actie. Het voldoen aan basisvereisten wordt van een professionele sector verwacht.

Gedurende de looptijd van een vergunning moet een FD'er blijven voldoen aan alle wettelijke eisen. Toch zijn er nog steeds FD'ers die bijvoorbeeld in de loop van de tijd geen Kifid-aansluiting meer hebben of waarvan de beroepsaansprakelijkheidsverzekering (BAV) is verlopen, terwijl dit wel in het belang van de klant en adviseur is. Op het moment dat er discussies ontstaan over gegeven adviezen of er moet geconcludeerd worden dat een advies niet passend is geweest en de klant leidt schade, dan moet er een mogelijkheid zijn om dit geschil te beslechten en mogelijke schade te vergoeden.

Een FD'er moet er zeker van zijn dat hij controle heeft over zijn bedrijfsvoering. Dan is er immers sprake van een beheerste bedrijfsvoering. Het klantbelang is hierbij gebaat: het niet voldoen aan vergunningeisen of niet adequaat invoeren van maatregelen om geen risico's te lopen op het gebied van informatiebeveiliging, kunnen het klantbelang schaden. Op alle gebieden die de bedrijfsvoering raken moet het huis op orde zijn.

Daarom besteedt de AFM een groot deel van de toezichtcapaciteit aan integrale en beheerste bedrijfsvoering en de naleving ervan. Gezien de resultaten van het onderzoek zal dit ook in 2024 en de jaren erna een speerpunt zijn.

3.2 Wat gaat de AFM in 2024 doen?

Grote transitie zijn van blijvende invloed op de samenleving en de financiële sector en raken hiermee vrijwel elke consument. We onderscheiden hierin drie transitie, namelijk digitalisering en internationalisering, de transitie naar een duurzame economie en tot slot de pensioentransitie. Deze transitie hebben ook in 2024 impact op de producten en diensten die de financiële sector aanbiedt, op welke manier dit gebeurt en op ons toezicht.

Wij stellen om die redenen dan ook dat het klantbelang centraal dient te staan ten tijde van deze transitie. Het centraal stellen van het klantbelang betekent dat consumenten goed geïnformeerd worden over de financiële producten en diensten die zij af willen nemen en hierdoor geen onverantwoorde risico's nemen.

Deze transitie vinden bovendien plaats in een tijd van een aanhoudende hoge inflatie en stijgende rente. Deze macro-economische ontwikkelingen zijn ook van invloed op welke keuzes consumenten maken en kunnen risico's met zich meebrengen, zoals duurdere hypotheeklen.

Tot slot komt er nieuwe, veelal Europese wetgeving waar de sector zich op moet voorbereiden. En waar de AFM toezicht op moet gaan houden of waarvoor toezicht voorbereid of geïntensiveerd wordt. Zo bereidt de AFM zich voor op haar nieuwe toezichttaken onder DORA en de Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR).

3.3 Marktcijfers

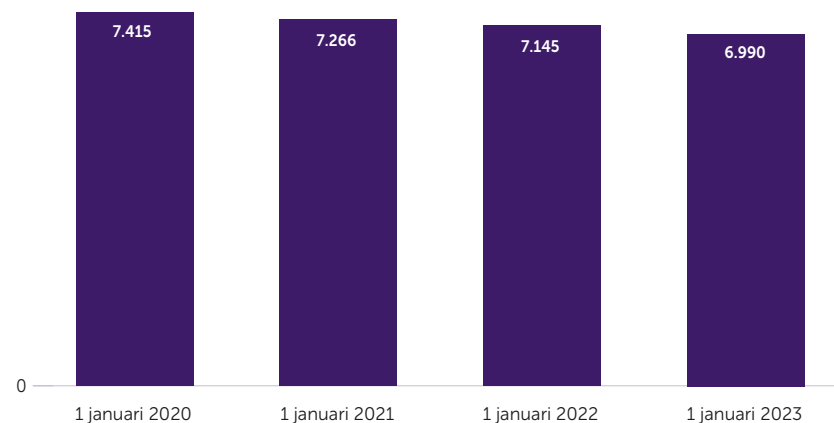
In het voorjaar van 2023 hebben wij de vragenlijst voor de Marktmonitor Adviseurs en Bemiddelaars (MMAB) verstuurd en 6402 houders van een vergunning voor financiële dienstverlening hebben deze vragenlijst ingevuld. De gegevens geven informatie over 2022. Niet alle houders van een vergunning voor financiële dienstverlening ontvangen een vragenlijst voor de MMAB. Houders die een vergunning van rechtswege¹ hebben, 356², ontvangen geen vragenlijst voor de MMAB.

In deze paragraaf deelt de AFM een aantal uitkomsten uit de vragenlijst die meer inzicht geven in de FD-sector. Waar dit relevant is komen we ook bij deze cijfers nog terug op de uitkomsten van de uitvraag van de MMAB 2022 (met gegevens over 2021). De bron van de tabellen/figuren is het vergunningenregister óf is afkomstig van de vergunninghouders die de vragenlijst voor de MMAB hebben ingevuld.

1 Dit zijn bijvoorbeeld banken en verzekeraars.

2 Peildatum 1 januari 2023.

Figuur 1. Aantal houders van een vergunning financiële dienstverlening

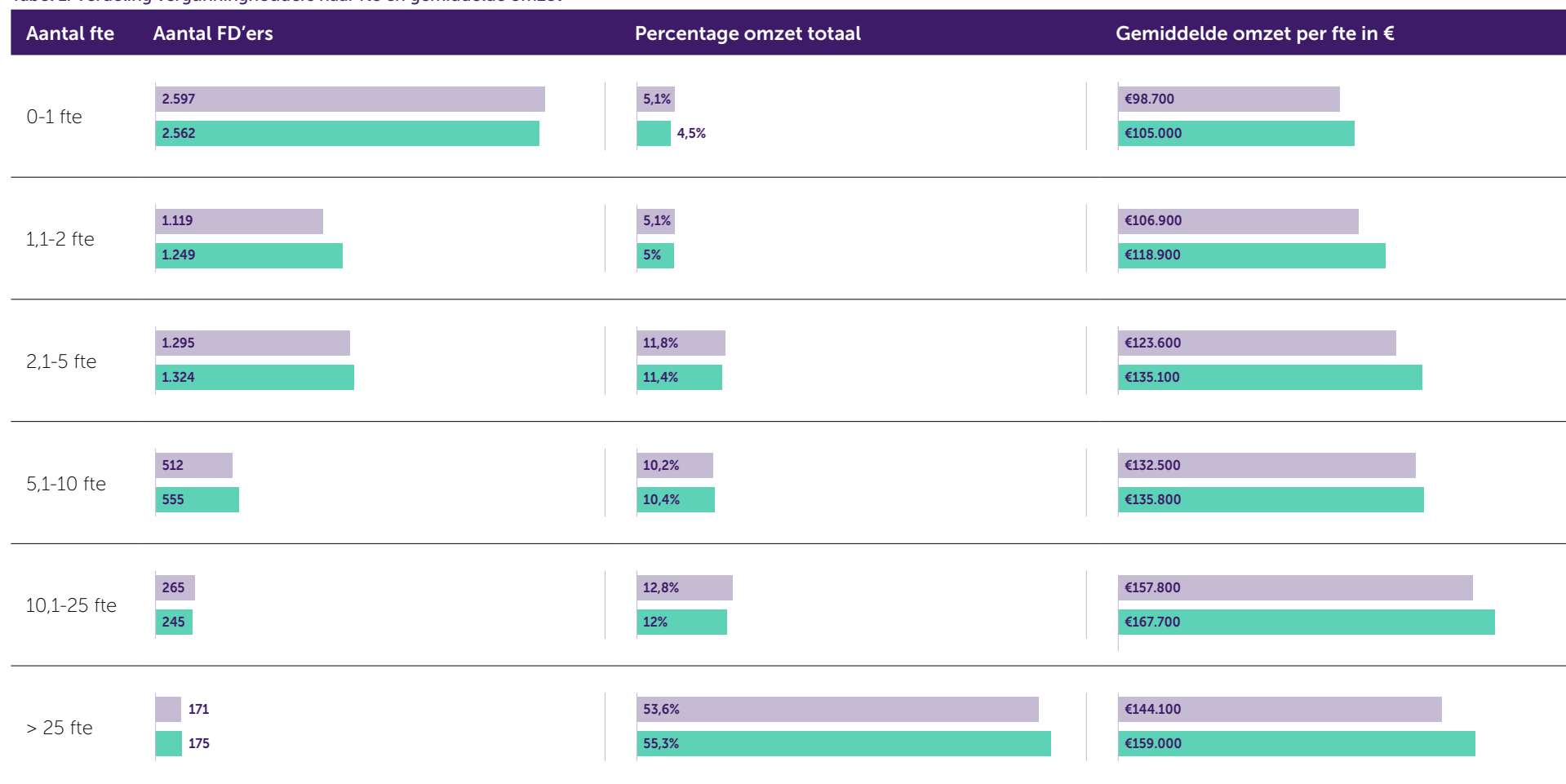
Bron: vergunningenregister AFM. Deze cijfers zijn inclusief de vergunninghouders die een vergunning van rechtswege hebben.

Toelichting figuur 1: De trend in de daling van het aantal vergunninghouders heeft zich in 2022 voortgezet. De oorzaak hiervan is onder andere te vinden in de samenvoeging van kantoren (consolidatie) die nog steeds plaatsvindt. Hierbij willen we overigens de aantekening maken dat bij de samenvoeging van kantoren niet altijd alle vergunningen (direct) worden ingeleverd. Wij zien ook dat er situaties zijn waarin meerdere vergunningen binnen een onderneming naast elkaar blijven bestaan.

Daarnaast zijn er ook vergunninghouders die hun onderneming beëindigen of vergunninghouders die als aangesloten onderneming verder gaan en hun eigen vergunning inleveren.

Tabel 1. Verdeling vergunninghouders naar fte en gemiddelde omzet

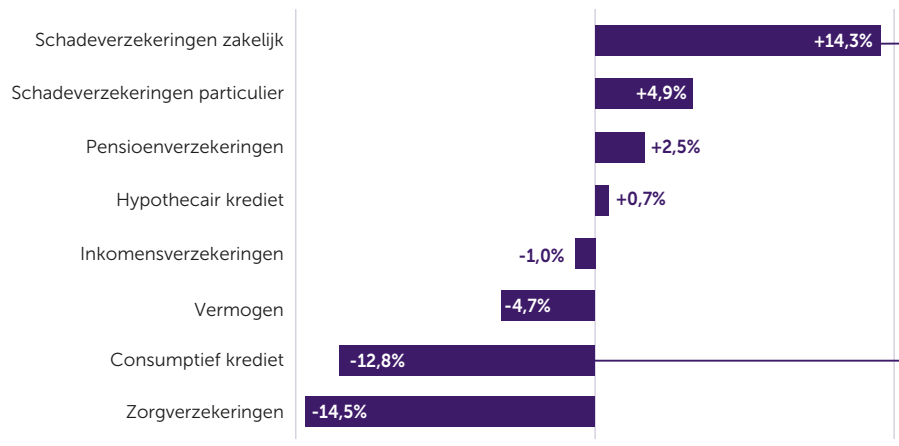
■ 2021 ■ 2022

Bron: MMAB 2023, vragen 4.1 en 5.2.

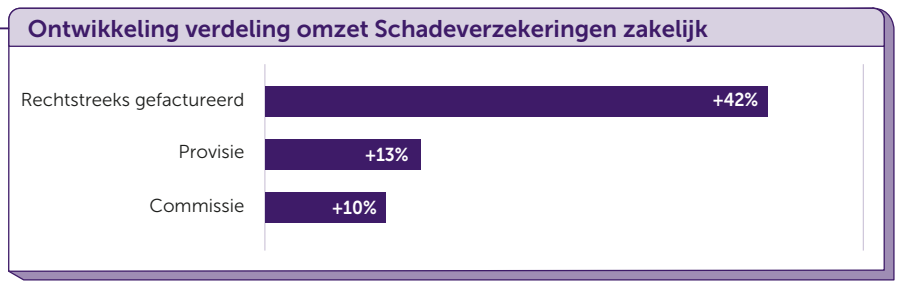
Toelichting tabel 1: Dit is exclusief de kantoren die geen of 0 fte hebben opgegeven. In de totale omzet is hun aandeel 1,4%. In de categorieën 0 - 1 fte en 10,1 - 25 fte daalt het aantal FD'ers. In alle categorieën stijgt de gemiddelde omzet per fte in €. De hoogste stijging vindt plaats in de categorie > 25 fte namelijk met 10,3 %.

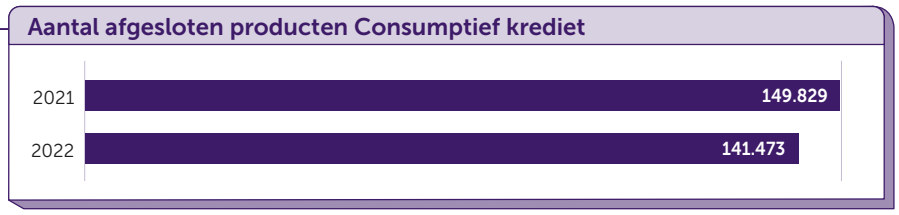
Figuur 2. Percentueel verschil omzet ten opzichte van vorig jaar per product-dienstcombinatie

Bron: MMAB 2022, vragen 3.3, 3.4, 3.5 en 4.3; MMAB 2023, vragen 4.3, 4.4, 4.5 en 5.6

Toelichting figuur Schadeverzekeringen zakelijk: Bij Schadeverzekeringen zakelijk zien we dat de omzet toeneemt terwijl het aantal afgesloten producten afneemt. De stijging in omzet is het grootst bij FD'ers die rechtstreeks factureren bij de klant (+ 42%); de omzet die voortkomt uit provisie stijgt met 13% en de volmachtcommissie bij Schadeverzekeringen zakelijk stijgt met 10%.

Toelichting figuur Consumptief krediet: De daling in de omzet van adviseurs en bemiddelaars in Consumptief krediet kan verschillende oorzaken hebben. De verwachting is dat mogelijk een deel van de verklaring ligt in het feit dat de markt voor Consumptief krediet in zijn geheel krimpt. Veel kredietvertrekkers bouwen hun doorlopend kredietportefeuilles af, waaruit bemiddelaars doorlopende provisie ontvangen. Ook kan het zijn dat leningen vaker direct bij de aanbieder worden afgesloten, waardoor het distributiekanaal van adviseurs en bemiddelaars minder wordt gebruikt. Dit geldt in elk geval voor het groeiende aandeel van ongereguleerd krediet in de vorm van Buy Now Pay Later.

Tabel 2. Activiteiten in soort dienstverlening bij verschillende productgroepen

Product	Advies en bemiddelen met beheer	Advies en bemiddelen zonder beheer	Advies	Bemiddelen/ Ex only	Beheer	Volmacht
Consumptief krediet	2097 ↓	156 ↓	36 ↓	144 ↑	252 ↑	nvt
Hypothecair krediet	3605 ↑	223 ↑	43 ↓	67 ↑	147 ↑	nvt
Inkomensverzekeringen	4040 ↑	168 ↑	59 ↓	83 ↑	352 ↓	59 ↑
Pensioenverzekeringen	795 ↓	28 ↓	26 ↓	8 ↓	61 ↓	5
Schadeverzekeringen particulier	4391 ↓	141 ↑	30 ↑	138 ↑	114 ↑	144 ↓
Schadeverzekeringen zakelijk	3987 ↓	114 ↑	31 ↑	116 ↑	110 ↑	157 ↓
Vermogen	4205 ↑	320 ↑	112 ↓	171 ↑	768 ↑	30 ↑
Zorgverzekeringen	2385 ↓	118 ↓	22 ↓	117 ↑	324 ↑	10 ↓

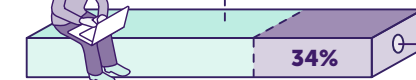
↑ Toename aantal FD'ers ten opzichte van 2021 ↓ Afname aantal FD'ers ten opzichte van 2021

Bron: MMAB 2022, vraag 2.6; MMAB 2023, vraag 3.6

Toelichting tabel 2: In deze tabel zien we de wijze waarop FD'ers hun diensten aanbieden. We vergelijken hier 2022 met 2021. Uit deze tabel blijkt dat de activiteiten van de meeste FD'ers die de MMAB hebben ingevuld, ook dit jaar op het gehele klanttraject liggen: adviseren, bemiddelen en beheer. Het aantal FD'ers met een pensioenvergunning daalt of blijft gelijk bij elke vorm van dienstverlening. Bij bijna alle productgroepen zien we een stijging bij het aantal FD'ers dat uitsluitend bemiddelt of haar dienstverlening op execution only basis aanbiedt.

6402 FD'ers hebben de MMAB ingevuld

Tabel 3. Keuzes in aanbieden producten

Product	0-1 fte Omzet \geq 80 % uit één productgroep	1,1-2 fte Omzet \geq 80 % uit één productgroep	2,1-5 fte Omzet \geq 80 % uit één productgroep	5,1-10 fte Omzet \geq 80 % uit één productgroep	10,1-25 fte Omzet \geq 80 % uit één productgroep	> 25 fte Omzet \geq 80 % uit één productgroep
Consumptief krediet	0,59%	0,96%	0,76%	1,80%	2,86%	1,14%
Hypothecair krediet	24,86%	22,98%	21,07%	12,61%	8,57%	12,57%
Inkomensverzekeringen	0,70%	0,24%	0,60%	0,36%	0,00%	1,14%
Pensioenverzekeringen	1,52%	0,48%	0,30%	1,08%	1,22%	0,00%
Schadeverzekeringen particulier	9,84%	4,56%	3,47%	3,24%	4,49%	8,00%
Schadeverzekeringen zakelijk	3,75%	2,56%	3,85%	4,14%	8,57%	9,71%
Vermogen	0,94%	0,48%	0,30%	0,36%	0,82%	0,00%
Zorgverzekeringen	0,35%	0,16%	0,30%	0,72%	0,82%	2,86%
Totaal	42,55%	32,42%	30,65%	24,31%	27,35%	35,42%

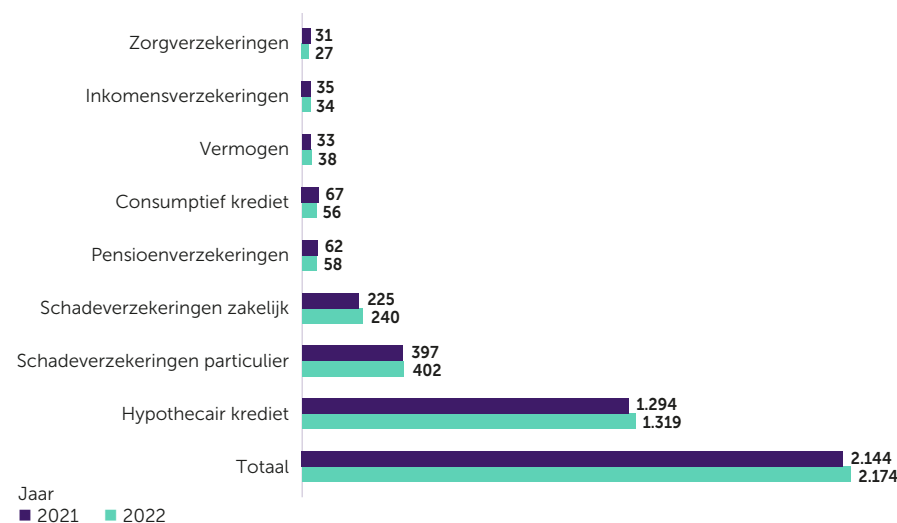

Bron: MMAB 2022, vragen 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 3.7 en 4.1. MMAB 2023, vragen 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 5.2

Toelichting tabel 3: Ruim 40 % van de FD'ers in de groep tot 1 fte heeft meer dan 80 % omzet uit één productgroep. Specialisatie in hypothecair krediet komt het meeste voor.

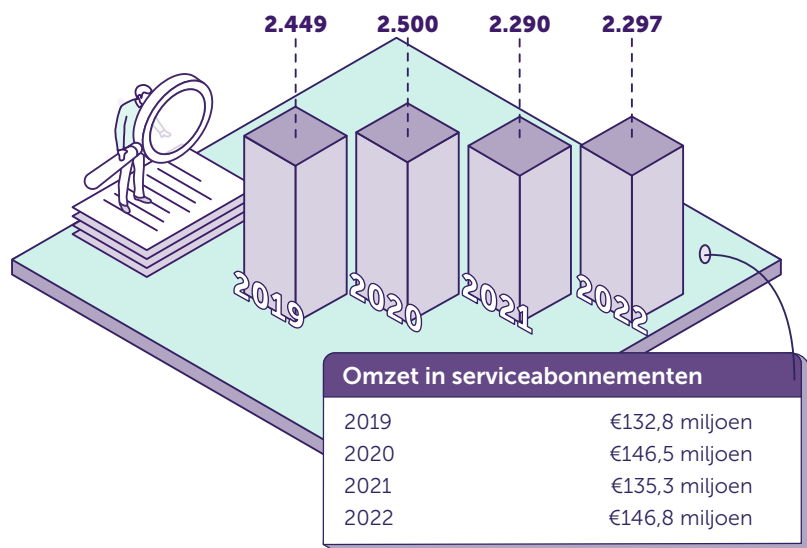
Toelichting figuur 3: 34 % (2174) van de FD'ers die de MMAB hebben ingevuld heeft in 2022 meer dan 80 % omzet gehaald uit één productgroep. De grootste stijging vindt plaats in de productgroep Schadeverzekeringen zakelijk, de stijging is daar 6,7 %.

Figuur 3. Totale omzet \geq 80% uit één productgroep

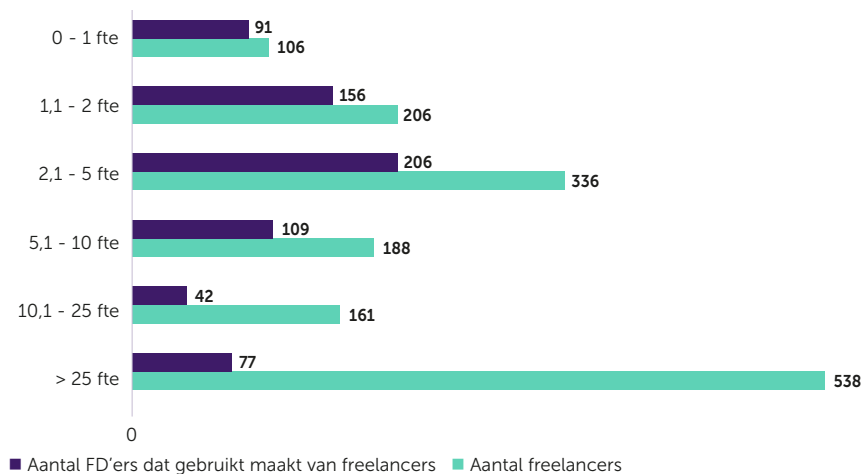
Figuur 4. Aanbieders van serviceabbonementen

Bron: MMAB 2023, vraag 4.7

Toelichting figuur 4: Het aantal FD'ers dat een serviceabbonement aanbiedt, stabiliseert rond de 2300. Nazorg en doorlopende ondersteuning is een belangrijk onderdeel van de dienstverlening aan klanten. Wanneer een FD'er hiervoor een serviceabbonement aanbiedt, verwachten wij dat die klanten goed informeert over wat zij wel en niet krijgen binnen het abonnement en hoeveel dit kost. Taken die binnen de wettelijke zorgplicht vallen mogen niet meegenomen worden in een serviceabbonement om op deze wijze de klant te laten betalen voor service die al vanuit de wettelijke zorgplicht aangeboden moeten worden. Meer informatie over waar [serviceabbonementen](#) aan moeten voldoen treft u aan op onze website.

Figuur 5. Dienstverlening freelancemedewerkers

Bron: MMAB 2023, vraag 3.7

In figuur 5 zien we dat in totaal bijna 700 FD'ers in 2022 gebruik maken van de dienstverlening van ruim 1500 freelancers. 11 % van het totaal aantal FD'ers dat de MMAB heeft ingevuld heeft het afgelopen jaar één of meerdere freelancers ingehuurd. In de categorie >25 fte is het vaakst een freelancer ingehuurd: 44 % (77 van de 175 kantoren) heeft in het afgelopen jaar met freelancers gewerkt.

Bij het gebruik maken van de dienstverlening van freelancemedewerkers geldt altijd dat de werkzaamheden onder rekening en risico van de FD'er worden uitgevoerd. Met name de beloning van freelancemedewerkers heeft onze aandacht omdat uit onderzoek blijkt dat in veel gevallen volledig variabel beloond wordt, terwijl dit niet is toegestaan.

04 Thema-onderzoeken bij financieel dienstverleners

4.1 Onderzoek integere en beheerste bedrijfsvoering

De AFM is in 2023 een risicogebaseerd onderzoek gestart naar de integere en beheerste bedrijfsvoering van verschillende FD'ers. Het voeren van een integere en beheerste bedrijfsvoering is een vereiste voor het krijgen van een vergunning van de AFM en geldt doorlopend om die vergunning te mogen behouden. Het doel van het onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop de FD'ers hun bedrijfsvoering hebben ingericht en in hoeverre wet- en regelgeving wordt nageleefd.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden onder 31 vergunninghouders. Slechts 4 vergunninghouders voldeden op het moment van het onderzoek aan alle wettelijke vereisten.

Hoe heeft de AFM de FD'ers geselecteerd?

De selectie van de geselecteerde FD'ers heeft *risicogebaseerd* plaats gevonden.

16 FD'ers zijn geselecteerd op basis van het feit dat zij in de afgelopen jaren meerdere keren zijn aangesproken op het niet voldoen aan vergunningeisen. Vijf FD'ers zijn geselecteerd omdat zij samenwerken met freelancemedewerkers. Vijf FD'ers zijn geselecteerd omdat zij in de afgelopen jaren éénmaal zijn aangesproken op het niet voldoen aan vergunningeisen. Vijf FD'ers zijn geselecteerd als controlegroep, van hen waren geen overtredingen in de afgelopen jaren bekend.

Hoe moeten de uitkomsten van het onderzoek geduid worden?

Omdat er een risicogebaseerde selectie heeft plaatsgevonden kunnen er op basis van het onderzoek geen betrouwbare uitspraken over de gehele sector gedaan worden. De AFM is echter wel teleurgesteld in het feit dat slechts een paar FD'ers tijdens het onderzoek aan alle eisen voldeden. Met name was de AFM geïnteresseerd welke wijzigingen FD'ers die in het verleden al gewezen zijn op overtredingen, in hun bedrijfsvoering hadden aangebracht. Uit de beoordeling van de bedrijfsvoering van deze FD'ers bleek niet altijd dat zij de verbeteringen die de AFM had verwacht, ook daadwerkelijk hadden doorgevoerd.

Waarom is een integere en beheerste bedrijfsvoering belangrijk?

FD'ers moeten niet alleen bij het aanvragen van een vergunning voldoen aan bepaalde eisen maar ook tijdens de looptijd van de vergunning. Eisen waar een vergunninghouder aan moet blijven voldoen zijn bijvoorbeeld: aanstelling van betrouwbare en geschikte beleidsbepalers, beschikken over een beroepsaansprakelijkheidsverzekering bij bemiddelen in hypothecair krediet, adviseren en/of bemiddelen in verzekeringen en bij nationaal regime, vakbekwaamheid van adviseurs en het uitoefenen van een integere bedrijfsvoering.

Het niet voldoen aan deze eisen kan mogelijk kwetsbaarheden tot gevolg hebben in de dienstverlening aan klanten. FD'ers moeten zich er continu van bewust zijn dat zij verantwoordelijk zijn voor hun bedrijfsvoering en aan alle eisen (blijven) voldoen. In 2022 hebben wij aangekondigd aandacht te willen besteden aan de bedrijfsvoering van financieel dienstverleners.

Wij zijn ons ervan bewust dat het blijven voldoen aan wet- en regelgeving voor sommige FD'ers moeilijker is dan voor anderen. Vooral bij kleinere kantoren zal dit veel beslag leggen op de capaciteit van de eindverantwoordelijke en de medewerkers. Dit kan tot gevolg hebben dat FD'ers keuzes moeten maken over de wijze waarop werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Mogelijk kan dit ook tot gevolg hebben dat werkzaamheden uitbesteed worden.

Dat het bijhouden van alle wet- en regelgeving om tot een integrale en beheerste bedrijfsvoering te komen een uitdaging is, blijkt uit onze onderzoeken van de afgelopen jaren. Uit de controles op de diplomaplicht blijkt dat er nog steeds FD'ers zijn die niet voldoen aan de vakbekwaamheidseisen.³ Dit zien we eveneens bij de uitkomsten van onderzoeken op het gebied van een beheerst beloningsbeleid of de publicatie van het beloningsbeleid.⁴

Inrichting van het onderzoek

Bij aanvang van het onderzoek hebben wij aan de 31 geselecteerde FD'ers een inlichtingenvordering verstuurd, met daarin onder meer vragen over de activiteiten van de onderneming en risico's in de bedrijfsvoering. Daarnaast bevatte de inlichtingenvordering het verzoek om aan te tonen dat de onderneming beschikt over een aansluiting bij het Klachteninstituut voor Financieel dienstverleners (Kifid), een beroepsaansprakelijkheidsverzekering (BAV), Wft-diploma's en PE-certificaten en, tot slot, een incidentenbeleid en incidentenregister.

Ook hebben wij aandacht besteed aan de wijze waarop medewerkers beloofd worden en of het beloningsbeleid schriftelijk is vastgelegd. Alle geselecteerde ondernemingen zijn door de AFM uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek om de aangeleverde informatie en de beoordeling daarvan persoonlijk te bespreken op kantoor bij de AFM. Het onderzoek is afgerond met een terugkoppeling van de uitkomst van het onderzoek. De FD'ers waarbij overtredingen zijn geconstateerd hebben een waarschuwing gekregen, bij een aantal bleken de problemen structureel en zal beoordeeld worden welke vervolgstappen ondernomen moeten worden. De resultaten van het onderzoek en de hierbij vastgestelde overtredingen worden hieronder per onderdeel uitgewerkt.

³ [Uitkomst onderzoek 2020](#) en [uitkomst onderzoek 2022](#)

⁴ De uitkomsten van de hiervoor genoemde onderzoeken zijn terug te vinden in de [Marktindrukken 2021](#) (pdf, 534 kB) en [Marktindrukken 2022](#) (pdf, 850 kB).

Resultaten van het onderzoek

De resultaten van het onderzoek zijn teleurstellend. Slechts vier FD'ers voldeden aan alle eisen die wij in dit onderzoek hebben getoetst. Ook binnen de controlegroep bleek niet iedereen te voldoen aan alle wettelijke eisen en ook daar zijn maatregelen opgelegd.

Voor de volledigheid melden we hier nog dat de FD'ers op het moment van de controle niet voldeden aan de geldende eisen; bij de vergunningaanvraag voldeden zij wel aan de eisen.

Hieronder zullen we een uitleg geven per getoetste norm. Bij een aantal FD'ers zijn meerdere overtredingen tijdens het onderzoek geconstateerd.

Kifid-aansluiting

Wij hebben vastgesteld dat 2 FD'ers niet beschikten over een Kifid aansluiting.

Voor de afhandeling van klachten waar de consument en de FD'er onderling niet uitkomen, dient de FD'er aangesloten te zijn bij een door de Minister van Financiën erkende geschilleninstantie.⁵ Dat is het Kifid. Wij hechten waarde aan de beschermingsgedachte die ten grondslag ligt aan de verplichting voor een FD'er om zich aan te sluiten bij een erkende, onafhankelijke geschilleninstantie. Consumenten hebben hierdoor immers toegang tot een onafhankelijke partij die hun klacht nogmaals beoordeelt.

Beroepsaansprakelijkheidsverzekering

Wij hebben vastgesteld dat 6 FD'ers niet beschikten over een BAV of dat de verzekerde bedragen te laag waren.

Een houder van een vergunning om te bemiddelen in hypothecair krediet of verzekeringen moet doorlopend beschikken over een BAV.⁶ Dit is zowel een eis bij het aanvragen van een vergunning als gedurende de looptijd van de vergunning.

⁵ Art. 4:17, eerste lid, onder b, Wft. Kamerstukken II 2005/06, 29 708 nr. 19, p. 507-508 (Vierde NvW).

⁶ Art. 2:83, eerste lid, onder g, Wft, art. 4:74b, eerste lid, Wft en art. 4:75, eerste en tweede lid, Wft.

De BAV beschermt de FD'er tegen het financiële risico dat voortvloeit uit aansprakelijkstellingen. De minimale hoogte van de dekking van de beroepsaansprakelijkheidsverzekering is voorgeschreven in verschillende (Europese) regels.

Diplomaplicht

Wij hebben vastgesteld dat bij 4 FD'ers voor een of meerdere adviesvergunningen geen adviserende klantmedewerkers met een geldig Wft-diploma aanwezig waren.

Een FD'er dient zorg te dragen voor de vakbekwaamheid van alle medewerkers die zich onder zijn verantwoordelijkheid rechtstreeks bezighouden met het verlenen van financiële diensten aan consumenten of cliënten. Hiervoor dienen deze medewerkers in het bezit te zijn van een geldig Wft-diploma.⁷ Dit betekent dat voor elke verschillende productcategorie waar FD'ers een adviesvergunning voor hebben er minimaal één medewerker moet zijn met een geldig Wft-diploma.

Incidentenbeleid en incidentenregister

Wij hebben vastgesteld dat 4 FD'ers niet beschikten over een incidentenbeleid en/of een incidentenregister.

Als onderdeel van een integrale en beheerste bedrijfsvoering, moeten FD'ers procedures en maatregelen vaststellen om met incidenten om te gaan en deze incidenten vastleggen in een incidentenregister. Een gedraging of gebeurtenis vormt een incident, als die een ernstig gevaar vormt voor de integrale uitoefening van het bedrijf. Als een incident zich voordoet, moeten FD'ers passende maatregelen nemen om de risico's te beheersen en herhaling te voorkomen. Ook moeten zij het incident direct aan de AFM melden.⁸

Beloningsbeleid

5 FD'ers hadden hun beloningsbeleid niet gepubliceerd op hun website; 4 FD'ers beschikten in het geheel niet over een schriftelijk beloningsbeleid terwijl zij dit wel hadden moeten hebben.

In 2022 hebben wij aandacht besteed aan de publicatie van het beloningsbeleid. In het onderzoek dat dit jaar is uitgevoerd naar een integrale en beheerste bedrijfsvoering is onderzocht of FD'ers een beheerst beloningsbeleid hebben dat schriftelijk is vastgelegd. Bij de FD'ers die beschikken over een website is eveneens onderzocht of zij dit beloningsbeleid gepubliceerd hadden.

Samenwerking met freelancers

In het onderzoek zaten 5 FD'ers die samenwerkten met freelancemedewerkers. Bij 4 van de 5 FD'ers bleek de samenwerkingsovereenkomst niet te voldoen aan de wettelijke eisen. In die 4 gevallen bleek bij alle sprake te zijn van een volledig variabele beloning. Dit is niet toegestaan. Daarnaast bleek ook dat er uitsluitend beloond werd op basis van financiële criteria; er was in deze gevallen in het geheel geen sprake van criteria die gericht zijn op de kwaliteit van de geleverde prestatie.

Wij zijn zeer teleurgesteld over deze uitkomst met name omdat er in de afgelopen jaren meerdere malen aandacht is gevraagd voor de wijze waarop medewerkers beloond worden en de mogelijk perverse prikkels die uitgaan van de beloning. Wij wijzen nogmaals op de [aandachtspunten](#) bij de samenwerking van FD'ers met freelancemedewerkers. Ook in 2024 monitoren wij het beloningsbeleid en de wijze waarop medewerkers beloond worden.

Overige resultaten onderzoek

- In drie gevallen waar sprake is van structurele en ernstige tekortkomingen in de integrale en beheerste bedrijfsvoering zal nog beoordeeld worden welke vervolgstappen zullen worden ondernomen.
- Vijf FD'ers hebben zelf de AFM verzocht hun vergunning in te trekken.
- Eén FD'er heeft na het gesprek bij de AFM vervolgens bij herhaling niet meer gereageerd op e-mails en informatieverzoeken. Met een last onder dwangsom wil de AFM de gevraagde informatie alsnog verkrijgen.
- Bij vier FD'ers zijn geen overtredingen vastgesteld.

⁷ Art. 4:9, vierde lid, Wft.

⁸ Artikel 29 van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (BGfo).

Vervolgstappen AFM

Ondanks het feit dat het onderzoek naar een integere en beheerste bedrijfsvoering risicogebaseerd is opgezet, vindt de AFM het zorgelijk dat zoveel ondernemingen niet voldoen. De FD'ers die niet voldeden en waar overtredingen zijn geconstateerd hebben een waarschuwing gekregen. De overtredingen zijn beëindigd. Gezien de resultaten betekent dit ook dat de AFM doorgaat met het onderzoek naar een integere en beheerste bedrijfsvoering in 2024.

4.2 Resultaten onderzoek informatiebeveiliging

In 2023 hebben 22 FD'ers deelgenomen aan een onderzoek over informatiebeveiliging. Het onderzoek vond plaats door middel van een self-assessment gebaseerd op de Good Practice Informatiebeveiliging van De Nederlandsche Bank (DNB).⁹ Ondernemingen zijn gevraagd om de mate van blootstelling aan IT-risico's in te schatten en in te schatten in hoeverre de beheersing van informatiebeveiliging op het gewenste niveau is.

Risico's voor financieel dienstverleners

Ondernemingen benadrukken dat goed functionerende informatietechnologie van essentieel belang is voor hun bedrijfsvoering en het bereiken van strategische doelen. We zien dat FD'ers vaak bestaande technologie benutten, en ten aanzien van innovatie een volgende rol, dus geen leidende en initiërende rol, innemen. Bijna alle deelnemende partijen beschikken over een Security Operations Center (SOC) en een Chief Information Security Officer (CISO), of maken gebruik van deze diensten via hun moedermaatschappij. Veel bedrijfsprocessen en -systemen, inclusief IT-operations, development en security, zijn grotendeels uitbesteed. Cloudoplossingen zijn wijdverbreid in gebruik, ook voor kritieke applicaties. De IT-architectuur is meestal matig complex en sluit in de meeste gevallen aan bij de bedrijfsstrategie. Bij het naleven van wet- en regelgeving ondervindt de helft van de ondernemingen moeilijkheden bij het aanpassen van IT-systemen.

De onderzochte FD'ers maken gedegen risico-inschattingen van hun informatiebeveiliging. Ongeveer 85% beschouwt IT-beveiligingsrisico als hoog.

⁹ [DNB Q&A Toetsingskader Informatiebeveiliging](#)

Ongeveer de helft schat het risico voor beschikbaarheid en continuïteit als hoog. Changemanagement en data-integriteit beschouwt slechts een klein aantal ondernemingen als een hoog risico. Echter, 80% ziet het risico van IT-uitbesteding als hoog.

Risicobeheersing door financieel dienstverleners

Met betrekking tot de *governance* onderhouden ondernemingen jaarlijkse plannen voor informatiebeveiliging en hebben IT-beleid opgesteld. Desondanks is de ontwikkeling van een goede informatiearchitectuur en het bijhouden van een dataclassificatieschema nog niet op het gewenste niveau. De sector probeert technologische trends en aanstaande wetgeving bij te houden. Wij merken op dat IT-risicomanagement nog niet op het gewenste niveau is, mede doordat AFM hogere verwachtingen op dit onderdeel heeft. Informatiebeveiliging is over het algemeen goed ingebed in de organisaties en bekend bij de medewerkers. We zien bijvoorbeeld vaak een team dat verantwoordelijk is voor risicomanagement, compliance en informatiebeveiliging. Ook functiescheiding is meestal goed georganiseerd. Daarentegen is eigenaarschap van data en systemen vaak een uitdaging, vanwege complexe organisatiestructuren, gedeelde infrastructuur, tegenstrijdige belangen en gebrek aan duidelijke beleidslijnen. Dit leidt tot verwarring en inconsistenties in het toewijzen van verantwoordelijkheden en beheer van gegevens en systemen.

Het werven en behouden van bekwame medewerkers voor informatiebeveiliging is een belangrijk onderwerp voor financieel dienstverleners. We zien dat meer aandacht zou kunnen worden besteed aan de ontwikkelingsmogelijkheden van deze medewerkers, hoewel het delen van kennis met gebruikers en ondersteunend personeel vaak redelijk goed is geregeld. Bewustwordingscampagnes over informatiebeveiligingsrisico's zijn ook gebruikelijk. Verantwoordelijkheden moeten echter breder worden verspreid om afhankelijkheid van individuen te voorkomen. Autorisatiebeheer en het bijwerken van rechten bij functiewijzigingen worden doorgaans goed beheerd.

Met betrekking tot de processen zien we dat procedures en standaarden voor changemanagement voorhanden zijn. Behalve bij testen, worden alle stappen van wijzigingsbeheer adequaat beoordeeld. Continuïteitsplannen zijn goed uitgewerkt, maar testen blijft een aandachtspunt. Uitbestedingsrelaties worden gemonitord en Service Level Agreements (SLA's) worden gerapporteerd. Wij merken op dat risicomanagement bij

uitbesteding beter kan. Incidentafhandeling is adequaat, met gedefinieerde incidentvormen en procedures, inclusief escalatie. Toegangscontrole en toegangsbeheer worden als ruim voldoende beschouwd. De monitoring van informatiebeveiliging, compliance en onafhankelijke assurance zijn over het algemeen redelijk ingericht. De monitoring van het interne risicokader van derden is nog een uitdaging voor veel ondernemingen, wat overeenkomt met de onderbelichting van risicomanagement.

Op het gebied van technologie komt naar voren dat infrastructuur- en netwerkbeheer voldoende aandacht krijgen, evenals gegevensversleuteling en -uitwisseling. Beheer van cryptografische wachtwoorden heeft verbetering nodig. Malwarepreventie omvat zowel preventieve als detectieve maatregelen, zoals SOC/ SIEM-services. De identificatie en beheer van kwetsbaarheden kunnen worden verbeterd evenals life cycle management dat niet systematisch is ingebed. Fysieke beveiliging en toegangsbeheer worden voldoende beoordeeld. Penetratietesten en ethical hacking worden adequaat uitgevoerd.

Vervolgstappen AFM

De AFM heeft alle 22 FD'ers in het onderzoek een individuele terugkoppeling gegeven op de ingestuurde beoordelingen. Ongeveer de helft van de deelnemende partijen is verzocht om een verbeterplan rond informatiebeveiliging op te stellen. In de komende maanden zien wij toe op de implementatie van deze verbeterlagen.

4.3 Hypotheekadvies en duurzaamheid

Per 1 januari 2024 zal de Tijdelijke regeling hypothecair krediet (hierna: Trhk) worden gewijzigd. Vanaf komend jaar zal de leenruimte afhankelijk worden van het energielabel van het huis. Bij de leennormen voor 2024 wordt niet meer standaard uitgegaan van een energielabel C-woning, maar wordt er rekening gehouden met het werkelijke energielabel. Een beter energielabel betekent een lagere energienota en daardoor meer leenruimte. Hierdoor zal de adviseur deze nieuwe normen moeten gaan betrekken in zijn advies.

Los van deze aanpassing in de leennormen speelt duurzaamheid al langer een belangrijke rol bij hypotheekadvies. De hypotheekadviseur schenkt in het adviestraject proactief aandacht aan verduurzaming door bijvoorbeeld consumenten te wijzen op de mogelijkheid om te verduurzamen en hen te laten inzien welke effecten dit kan hebben. Uit recent onderzoek van ons onder consumenten bleek dat 2 van de 5 recente hypotheeksluiters een bedrag voor verduurzaming reserveerden. Buiten de financieringskosten van de verduurzaming en de besparing op de energielasten die het verduurzamen van een woning kan opleveren, zou een consument in aanmerking kunnen komen voor een duurzaamheidskorting van de aanbieder. Bovendien kan verduurzamen ten goede komen aan de verkoopbaarheid van de woning.

Wij verwachten van hypotheekadviseurs niet dat zij een expert op het gebied van energiebesparende maatregelen zijn. Het blijft de verantwoordelijkheid van de klant om – eventueel met behulp van een gespecialiseerd adviseur – naar passende energiebesparende maatregelen te kijken. Hypotheekadviseurs kunnen de wens van consumenten om te verduurzamen vervolgens betrekken in hun advies en moeten ervoor waken dat de extra financiering in verhouding staat tot de besparingen op de energierekening.

Het komt voor dat hypotheekadviseurs leadvergoedingen ontvangen van aanbieders van energiebesparende maatregelen. In veel gevallen zullen dit soort vergoedingen niet binnen de reikwijdte van de Wft vallen omdat bijvoorbeeld zonnepanelen geen financieel product zijn. Hierbij niettemin een dringende oproep om als adviseur transparant over dit soort leadvergoedingen te zijn en te zorgen dat het niet van invloed is op het financieel advies dat wordt gegeven. Transparant zijn over waar je op het geld aan verdient, komt het vertrouwen in de markt ten goede.

Dit najaar is de AFM een onderzoek gestart naar de kwaliteit van het hypotheekadvies. In de loop van volgend jaar maken we de uitkomsten bekend.

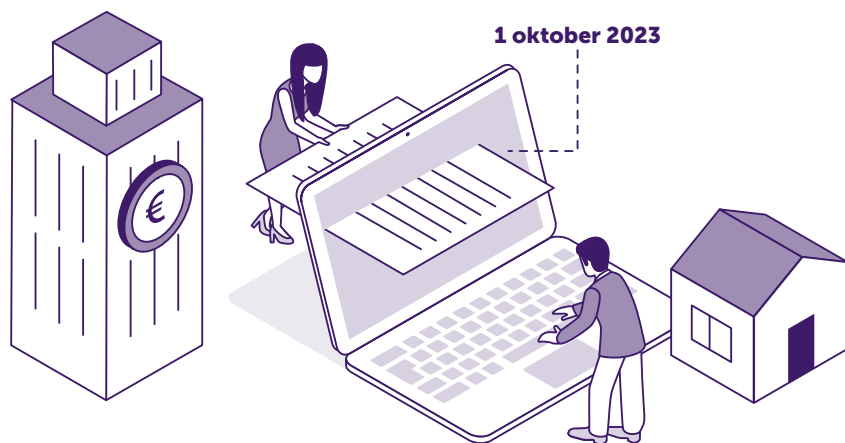

05 Andere aandachtspunten

5.1 Vergelijkingskaart

Op 1 april 2023 is de vergelijkingskaart, de opvolger van het dienstverleningsdocument, geïntroduceerd. Per 1 oktober 2023 is de overgangstermijn afgelopen en mogen financieel dienstverleners alleen de nieuwe [vergelijkingskaart](#) nog gebruiken.

5.2 Geef werkgevers een geschikt advies tijdens de pensioent transitie

De pensioenadviseur heeft een belangrijke rol om werkgevers en sociale partners op een verantwoorde manier door de pensioent transitie te leiden en hen in staat te stellen om goede besluiten te nemen. Hij doet er goed aan de werkgever met wie hij een doorlopende beheerovereenkomst heeft tijdig te informeren en adviseren over

de gevolgen van de nieuwe Pensioenwet. Het is raadzaam om ook werkgevers die eenmalig zijn geadviseerd te wijzen op de gevolgen van de nieuwe Pensioenwet.

Door de nieuwe Pensioenwet zijn er voor pensioenadviseurs een aantal nieuwe adviesthema's die eerder als zodanig niet bestonden. Om werkgevers goed te kunnen begeleiden en adviseren is belangrijk dat zij hier rekening mee houden. Voorbeelden van deze thema's zijn het wel of niet invaren, het gebruik van de mogelijkheid van eerbiedigende werking, keuzebegeleiding door pensioenuitvoerders, compensatievraagstukken en de wijzigende fiscale regelgeving. Hierdoor kan advisering tijdens de transitieperiode complexer zijn. In de geactualiseerde versie van onze [Leidraad Tweedepijler Pensioen advies](#) van augustus 2023, lichten wij deze additionele adviesthema's toe.

Aan de leidraad zijn ook adviesthema's toegevoegd die niet direct het gevolg zijn van de komst van de nieuwe Pensioenwet. Het gaat onder meer om het proces van [collectieve waardeoverdracht](#) bij een overstap naar een andere pensioenaanbieder, pensioen met een beperkte opbouw en duurzaamheid. Wij vragen adviseurs aandacht te hebben voor de belangen van de betrokken (ex) werknemers. Zij zijn als de begunstigden van het pensioenproduct meer en meer zelf verantwoordelijk voor het realiseren van een adequate oudedagsvoorziening. Adviseurs kunnen in overleg met werkgevers aandacht hebben voor de wensen van de werknemers over bijvoorbeeld de mate van (on)zekerheid in het beleggingsbeleid en welke keuzemogelijkheden in het pensioenproduct zij wenselijk vinden.

Wij vragen pensioenadviseurs om rekening te houden met de leidraad in hun adviespraktijk. De leidraad helpt de adviseur hoe hij invulling kan geven aan de adviesnorm uit artikel 4:23 van de Wet op het financieel toezicht (Wft).

5.3 Beheersing ICT-risico's: digitale weerbaarheid

Van FD'ers wordt verwacht dat zij risico's beheersen die gepaard gaan met het gebruik van ICT voor de bedrijfsvoering. Voor de grootste verzekeringstussenpersonen, herverzekeringstussenpersonen en nevenverzekeringstussenpersonen onder ons toezicht stelt de *Digital Operational Resilience Act* (DORA) bepaalde normen. Het gaat hier om FD'ers die 250 fte of meer in dienst hebben of een omzet van meer dan €50 miljoen euro per jaar en/of een balanstotaal van meer dan €43 miljoen hebben. Deze FD'ers moeten vanaf 17 januari 2025 voldoen aan de normen die DORA stelt.

Het doel van DORA is het verhogen van de digitale weerbaarheid van financiële ondernemingen. Om de digitale weerbaarheid te vergroten, bevat DORA verplichtingen over onderwerpen zoals het ICT Risk Management Framework, ICT-incidenten, het testen van de digitale weerbaarheid en de beheersing van uitbestede ICT-diensten en functies. Verder heeft DORA als doelstelling om bestaande wet-en regelgeving te harmoniseren. Wij onderschrijven deze doelen, onder meer vanwege de toename in ernst en het aantal ICT-incidenten die wij in de financiële sector zien. De samenleving rekent op een integere en veilige financiële sector, waar digitale veiligheid van deze sector een randvoorwaarde voor vormt.

Op dit moment wordt een aantal normen in DORA verder uitgewerkt in *Regulatory Technical Standards* (RTS). Deze RTS worden via de websites van de Europese toezichthouders, waaronder EIOPA, ter consultatie aangeboden aan de markt. Wij moedigen ondernemingen aan om, al dan niet via een branchevereniging, te reageren op deze consultaties.

Hoewel DORA alleen van toepassing is op de grote FD'ers, zijn wij van mening dat DORA ook als raamwerk kan dienen voor de (proportionele) inrichting van de ICT-beheersing van kleinere en daarmee alle ondernemingen. DORA beoogt om de digitale weerbaarheid van financiële ondernemingen te vergroten om risico's te verminderen voor de financiële sector als geheel, voor individuele financiële ondernemingen en voor consumenten en beleggers.

Zoende kan DORA onder toepassing van proportionaliteit een mogelijke invulling bieden van de integere en beheerste bedrijfsvoering op ICT-aspecten. Een van de voordelen van het gebruik van DORA voor ondernemingen die niet onder DORA vallen, is dat ondernemingen qua beleid en richtlijnen zelf het wiel niet hoeven uit te vinden.

Waar kun je als FD'er al mee aan de slag?

Tot januari 2025, het moment waarop DORA van toepassing wordt, brengen wij een aantal publicaties uit: de DORA-updates. In deze updates worden handvatten aangegeven die ondernemingen kunnen gebruiken in de voorbereiding om tijdig compliant te worden. In de [eerste DORA-update](#) gingen wij in op een aantal punten langs de hoofdonderwerpen van DORA waarmee ondernemingen al aan de slag kunnen. Hieronder worden deze aandachtspunten beknopt uitgewerkt. Voor een volledige beschrijving verwijzen wij door naar de eerste DORA-update.

ICT-risicobeheer

DORA stelt dat ondernemingen een ICT-risicobeheersingsraamwerk moeten implementeren en dat dit onderdeel moet uitmaken van het geïntegreerd risicobeheersingsraamwerk. Dit ICT-risicobeheersingsraamwerk omvat onder meer beleid, maatregelen en procedures om ICT-risico's te beheersen. Ondernemingen kunnen aan de slag met het opstellen van het risicobeheersingsraamwerk, het inrichten van de monitoring, behandeling en opvolging van afwijkende activiteiten en back-ups, het implementeren van het ICT-bedrijfscontinuïteitsplan en security-awareness programma's.

ICT-gerelateerde incidenten

Het is belangrijk dat ondernemingen ICT-incidenten adequaat afhandelen. Hiervoor wordt verwacht dat ondernemingen een proces inrichten. Daarnaast is het belangrijk dat ondernemingen een register aanleggen met de incidenten die zich hebben voorgedaan omdat dit bijdraagt aan de zorgvuldige afhandeling en opvolging van incidenten. Daarnaast faciliteert het register evaluaties en de root cause analyse. Ondernemingen kunnen al beginnen met het inrichten van het incidentproces en het register. Verder wijst de AFM erop dat onder DORA belangrijke ICT-incidenten bij de AFM moeten worden gemeld. De verplichting om ernstige incidenten te melden bestaat op dit moment overigens al.

Digital Operational Resilience Testing

Ondernemingen moeten voorbereid zijn op ICT-incidenten. Hierom is het belangrijk dat ondernemingen regelmatig de cyberweerbaarheid testen van hun ICT-huishouding. Hiervoor moet onder DORA een testprogramma worden opgesteld waarbij op basis van het belang van de betreffende componenten van de ICT-huishouding, er adequate weerbaarheidstesten worden uitgevoerd. Denk hierbij aan *vulnerability scans*, penetratietesten en controles op de fysieke beveiliging van de ICT-huishouding. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van interne testers of ondernemingen kunnen hiervoor externe expertise inschakelen. Als er wijzigingen aan systemen plaatsvinden, kan het nodig zijn om systemen opnieuw te testen. Ondernemingen kunnen aan de slag met het opstellen van een dergelijk programma.

Beheer van ICT-risico van derde aanbieders

Een van de doelstellingen van DORA is om het ketenrisico te beperken. Hierom wordt van ondernemingen verwacht dat ze *third party risk* in hun risicobeheersingsframework opnemen en een strategie rondom uitbesteding ontwikkelen. Hierbij is een aantal onderwerpen van belang die al eerder onze aandacht kregen, waaronder het sluiten van een overeenkomst, het uitvoeren van een risicoanalyse en ICT-incidenten bij de dienstverlener. Ondernemingen kunnen nu al aan de slag met het opstellen van een strategie en het inrichten van risicobeheer op het gebied van ICT-uitbestedingen.

Tot slot zijn er nog enkele bepalingen over de governance en organisatie van ICT. Op dit moment kunnen ondernemingen aan de slag met het toewijzen van benodigde, voldoende onafhankelijke ICT-rollen in lijn met het *Three Lines model* en het inrichten van een continue evaluatiecyclus van de ICT-inrichting en -beheersing.

5.4 Personentoetsing: betrouwbaarheid

Personen die het beleid van financieel dienstverleners (mede) bepalen of toezicht houden op dit beleid, moeten betrouwbaar zijn voor de uitoefening van hun functie. De AFM stelt vast of de betrouwbaarheid van deze personen buiten twijfel staat.

Belangrijk om openheid van zaken te geven bij toetsing

Bij de aanmelding van een te toetsen persoon moet de kandidaat een Betrouwbaarheidsformulier invullen en aan ons overleggen. In dit formulier stellen wij onder andere vragen over mogelijke betrokkenheid bij strafrechtelijke, financiële en fiscaal bestuurlijke antecedenten en toezichtantecedenten. Het valt ons steeds meer op dat de vragen in het Betrouwbaarheidsformulier niet naar waarheid of onvolledig worden ingevuld. Het onjuist of onvolledig invullen van het formulier kan consequenties hebben voor het betrouwbaarheidsoordeel, omdat de mate van openheid voor ons een belangrijke wegingsfactor is bij het vaststellen of de betrouwbaarheid van de persoon buiten twijfel staat. Het is dus belangrijk om het Betrouwbaarheidsformulier altijd volledig en naar waarheid in te vullen. Als u twijfelt of u bepaalde zaken moet melden, dan adviseren wij u om deze zaken voor de zekerheid altijd te vermelden.

Antecedenten

Alleen de zwaarste categorie strafrechtelijke antecedenten, zoals een recente definitieve veroordeling voor valsheid in geschrifte, leidt direct tot het oordeel dat de betrouwbaarheid niet langer buiten twijfel staat. Voor andere antecedenten is dit niet direct het geval, maar wegen wij het antecedent en houden rekening met onderstaande punten:

- de aard en ernst van de onderliggende gedraging
- het tijdsverloop na de onderliggende gedraging
- de rol van de persoon
- de omstandigheden van de onderliggende gedragingen
- de hoeveelheid antecedenten, recidive of een patroon in gedragingen
- de mate van openheid van zaken

Meer informatie over [het toetsen van personen en het toetsingsproces](#) kunt u vinden op onze website.

5.5 Verplichting LEI-codes

Financieel dienstverleners die bemiddelen in verzekeringen in één of meerdere lidstaten en hiervoor een uitgaand Europees paspoort (EP) hebben van de AFM, moeten met ingang van 1 februari 2024 een *Legal Entity Identifier* (LEI) hebben. De betreffende financieel dienstverleners hebben hierover in april van ons een brief gehad. Naar aanleiding van deze brief hebben 18 financieel dienstverleners hun EP ingetrokken, aangezien ze geen activiteiten (meer) verrichten in een andere lidstaat. Tot nu toe heeft 33% van de financieel dienstverleners met een uitgaand EP een LEI. Dit betekent dat 67% nog een LEI moet aanvragen. Een LEI kan worden aangevraagd bij de [Kamer van Koophandel](#). De LEI hoeft niet doorgegeven te worden aan de AFM. Via de internationale database van [GLEIF](#) kan de AFM de LEI opzoeken en toevoegen aan de registratie.

Heeft u vragen of opmerkingen over deze publicatie?

Stuur een e-mail naar: redactie@afm.nl

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM-Publiek

Volg ons: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2023